

- ዳኞች፡-
1. አቶ መንበረዐሐይ ታደሰ
 2. አቶ ዓብዱልቃድር መሐመድ
 3. አቶ ተገኔ ጌታነህ
 4. አቶ ዳኚ መላኩ
 5. አቶ መስፍን ዕቁበዮናስ

አመልካች፡- የማህበራዊ ዋስትና ባለስልጣን

መልስ ሰጭዎች፡- 1ኛ- አቶ ብርሃኑ ህሩይ

2ኛ- አቶ ከበደ ገ/ማርያም

ሰለማክበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባዔ - የማክበራዊ ዋስትና ባለስልጣን
ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 38/1988 አንቀጽ 11/1/ ፡- ስለፍርድ ቤቶች
ስልጣን -የፍትሐ ብሄር ሥነ ስርዓት ህግ ቁጥር 4

የማህበራዊ ዋስትና መብትንና ጥቅምን በሚመለከት የማክበራዊ
ዋስትና ባለስልጣን በሰጠው ውሳኔ ይግባኝ የቀረበለት የማክበራዊ
ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባዔ የመጨረሻ ውሳኔ ከሰጠ በኋላ የፌዴራል
የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ጉዳዩን አይቶ ውሳኔ ስለሰጠና ውሳኔውንም
የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ስላደናው የቀረበ አቤቱታ፡፡

ውሳኔ፡- የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የሰጠውና የፌዴራል
ከፍተኛ ፍ/ቤት ያጸናው ውሳኔ ተሸራል፡፡

1. በህግ ተለይተው በአስተዳራዊ ውሳኔ እንዲቋጩ በተባሉ ጉዳዮች ላይ
መደበኛ ፍ/ቤት የመዳኘት የስረ ነገር ስልጣን የለውም፡፡
2. የማህበራዊ ዋስትና መብትንና ጥቅምን በሚመለከት የማክበራዊ
ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባዔ የሰጠው ውሳኔ የመጨረሻ በመሆኑ
መደበኛ ፍ/ቤቶች ጉዳዩን ለማየት የስረ ነገር ስልጣን የላቸውም፡፡

ዳኞች፡- መንበረፀሐይ ታደሰ

አብዱልቃድር መሐመድ

ተገኔ ጌታነህ

ዳኚ መላኩ

መስፍን ዕቁበየናስ

አመልካች፡- የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ነገረፌጁ አቶ ፈርተውሃል

ኃ/ጊዮርጊስ ቀረበ

ተጠሪዎች፡- 1ኛ/ አቶ ብርሃኑ ሕሩይ ቀረበ

2ኛ/ አቶ ከበደ ገ/ማርያም

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

የሰበር አቤቱታው ክርክሩን በመጀመሪያ ያየው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ከሣኾች የሆኑት የአሁኑ ተጠሪዎች በትምህርት ሚኒስቴር ተቀጥረን ስናገለግል በቆየንባቸው ዓመታት ለጡረታ አበል እየተባለ ከደመወዛችን ከመቶ አራት፣ ከአሠራው መሥሪያ ቤት ደግሞ በመቶ ስድስት እየተቀነሰ ለማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ገቢ ተደርጓል ያሉትን ገንዘብ የሊሴ ገብረማርያም ትምህርት ቤት ወደዛሬበት እንዲመልስ፣ የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን በበኩሉ ያለአግባብ ከከሣኾች ሂሳብ ወጪ በማድረግ ለትምህርት ቤቱ የሰጠውን ገንዘብ ወደዛሬበት ሂሳብ ተመላሽ እንዲያደርግ በሚል የሰጠውን ውሳኔ ከፍተኛው ፍ/ቤት ትክክል ነው ብሎ በማጽናቱ ምክንያት የቀረበ ነው፡፡

አመልካች በዚህ ጉዳይ በተሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ተፈጽሟል የሚልባቸው ምክንያቶች የአሁኑ ተጠሪዎች ይህንኑ ከጡረታ አበል ጋር የተያያዘውን ገንዘብ ጉዳይ በሚመለከት ለማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ጥያቄ አቅርበው መሥሪያ ቤቱ በሕጉ መሠረት አይቶ ከወሰነ በኋላ ለደግሳፂ ሰሚ ጉባዔ አመልክተው የመጨረሻ ውሳኔ ሰጥቶበታል ጉባዔው በአዋጅ ቁጥር 38/88 አንቀጽ 11(1) በተሰጠው ሥልጣን መሠረት የሚሰጠው ውሳኔም የመጨረሻ ስለሆነ ከዚህ በኋላ በዚሁ ጉዳይ ለፍ/ቤት ክሥ ሊቀርብበት

አይቻልም። ፍ/ቤት በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.5 መሠረት ክስ ተቀባይነት የለውም ብሎ መወሰን ነበረበት። ከጡረታ ሁኔታ ጋር ተያይዞ የተነሣውን ጥያቄ መደበኛ ፍ/ቤት አይቶ የመወሰን ሥልጣን የለውም። የህንን ጉዳይ በየደረጃው የተመለከቱት ፍ/ቤቶች ሕጉን በአግባቡ ሳይተረጉሙ ቀርተዋል በሚል የቀረቡ ናቸው።

እቤቱታው ተመርምሮ የሚጣሩ የሕግ ነጥቦች ያሉት ሆኖ በመገኘቱ ጉዳዩ ለሰበር ችሉት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን በአመልካች በኩል የቀረበው ማመልከቻም ለአሁኑ ተጠሪዎች ተልኮ ግንቦት 15 ቀን 1997 ዓ.ም የተሃፈ መልስ አቅርበዋል። አመልካች በበኩሉ የመልስ መልስ ሰጥቶበት ተከራክሯል።

በተጠሪዎች በኩል የቀረበው ክርክር ጠቅለል ባለ መልኩ ሲታይ አመልካች ያለአግባብ ከእኛ ሂሣብ አውጥቶ የሰጠውን ገንዘብ በሚመለከት የጡረታ ሕጉ በሚፈቅደው መሠረት ለማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣንም ሆነ ለይግባኝ ሰሚ ጉባዔ ክሥ አቅርቦን በሥማችን ውሣኔ ስለመስጠቱ የሚያስረዳ ማሥረጃ አላቀረበም። የአገልግሎት ዘመናችን ተቀንሶብናል ወይም ያለአግባብ ዕድሜአችን ለጡረታ ሳይደርስ በጡረታ እንድንገለል ተደርጓል በሚል ያቀረብነው ክስ ስለሌለ በጡረታ ሕጉ መሠረት የሚታይ ጉዳይ የለም። አመልካች አላገባብ ከሂሣባችን አውጥቶ የሰጠውን ገንዘብ ተቀብሎ ወደክረበት ሂሣብ እንዲያስገባ በሚል የቀረበውን ክሥ አይቶ የመወሰን ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ነው። የሊሲ ገ/ማርያም ትምህርት ቤት አመልካቹ መሥሪያ ቤትን ጠይቆ የወሰደው ገንዘብ አላገባብ መሆኑን አምኖ ፍ/ቤት በሰጠው ውሣኔ መሠረት መልሶ ገቢ ስላደረገ አመልካች አልፈጽምም የሚልበት ምክንያት የለም የሚል ይዘት ያለው ነው።

ችሉቱም የአሁኑ ተጠሪዎች ባቀረቡት ክስ ይፈፀምልን ያሉትን ጉዳይ ፍርድ ቤት አይቶ የመወሰን ሥልጣን ያለው መሆን አለመሆኑን መርምሯል። በአዲስ መልክ የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣንን ለማቋቋም የወጣው አዋጅ ቁጥር 38/88 አንቀጽ 5 ባለሥልጣን መሥሪያ ቤቱ የሚፈጽማቸውን ተግባሮች እና የተሰጠውን ሥልጣን የሚዘረዝር ሲሆን በዚህ አንቀጽ ሥር ከታቀፉት ንዑስ አንቀጾች መካከል በንዑስ አንቀጽ 8 ላይ የተመለከተው ሲታይ የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን አግባብ ባላቸው ሕጎች መሠረት በሚቀርቡ የማህበራዊ ዋስትና መብትና ጥቅም ጥያቄዎች ላይ ውሣኔ የመስጠት ሥልጣን የተሰጠው መሆኑን በግልጽ ያረጋግጣል። የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን በዚሁ ሕግ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት የማህበራዊ ዋስትና መብትና ጥቅም በሚመለከት በሚሰጠው ውሣኔ ላይ ይግባኝ የሚቀርበው በአዋጁ

አንቀጽ 11 ላይ ሥልጣን ለተሰጠው ለማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባዔ ነው። ይግባኝ ሰሚው ጉባዔ የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን በሚሰጠው ውሣኔ ላይ የሚቀርቡትን ይግባኞች መርምሮ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ ነው። በሕጉ የማህበራዊ ዋስትና ይግባኝ ሰሚ ጉባዔ በአንድ የማህበራዊ ዋስትና ጉዳይ ላይ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ ነው ከተባለ ከዚህ በኋላ በይግባኝ ደረጃም ሆነ በከሥ ወደ መደበኛ ፍ/ቤት የሚሄድበት መንገድ የለም ማለት ነው። በሕግ ተለይተው በአስተዳደራዊ ውሣኔ እንዲቋጩ በተባሉ ጉዳዮች ላይ መደበኛ ፍ/ቤት የመዳኘት የሥረ ነገር ሥልጣን ስለሌለው በሕጉ መሠረት ለአንድ አስተዳደር አካል ቀርቦ አስተዳደራዊ ውሣኔ የተሰጠበትን ጉዳይ ወይም ለአስተዳደር መቅረብ የሚገባውን ጉዳይ ፍ/ቤት ሊያስተናግድም ሆነ አከራክሮ ውሣኔ ሊሰጥበት አይችልም። ለአንዳንድ የመንግሥት አስተዳደር አካላት በተወሰኑ ጉዳዮች ላይ የመወሰን ስልጣን የሚሰጡት ሕጎች መጠበቅና መከበር ይኖርባቸዋል። የዳኝነት አካሉ ሥልጣንም በሕግ የተወሰነ ስለሆነ ሕግ የመተርጉም ሥራው በሕግ ማቀፍ የሚመራ ነው። ስለዚህ በአስተዳደራዊ ውሣኔ የመጨረሻ እልባት እንዲያገኙ በሕግ ተለይተው የተቀመጡ ጉዳዮችን ሁሉ ፍርድ ቤት አይቶ ከመወሰን ሊገደብ አይችልም የሚለው አስተሳሰብ ተቀባይነት የለውም። በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.4 ላይ በፍርድ ቤቶች እንደተገለፀው በሌላ ሕግ በግልጽ ከታገዱ በጉዳዩ ላይ አከራክሮ የመወሰን ሥልጣን የላቸውም።

የአሁኑ ተጠሪዎች አመልካችን ሊከሱ የቻሉበት ምክንያት እና ባቀረቡት ክስ ይፈፀምልን በሚል ያነሱት ጥያቄ ከማህበራዊ ዋስትና ጉዳይ ጋራ ተያያይቷል ያለው ስለመሆኑ አለመሆኑ ሲመረመር በመጀመሪያ በትምህርት ሚኒስቴር ተቀጥረው ሲሰሩ ቢቆዩባቸው አመታት ለጡረታ መዋጮ እየተባለ ከእያንዳንዳቸው ደመወዝ በወር በመቶ አራት ከአሠራው መሥሪያ ቤት ደግሞ በመቶ ስድስት እየተዋጣ በማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን በየሥማቸው በተከፈተ ሂሳብ ገቢ ሲደረግ የቆየው ገንዘብ በኋላ ወደተዛውሩበት የሌሊ 7/ማርያም ትምህርት ቤት መተላለፉን ገልፀዋል።

ተጠሪዎች የአሁኑ አመልካች የጡረታ መዋጮውን ወደሌሊ 7/ማርያም ትምህርት ቤት ያስተላለፈው አላገባብ ነው ይሰሉ እንጅ በከሣቸው ላይ ከገለፁት ፍሬ ነገር እንደሚታየው ከጥር ወር 1989 ዓ.ም ጀምሮ በጡረታ እንዲገለሉ ተደርጓል። ወደ ሌሊ 7/ማርያም ትምህርት ቤት እንዲተላለፍ ተደርጓል የሚሉት ትምህርት ሚኒስቴር ሲሰሩ በአገሪቡ ወቅት የተዋጣው የጡረታ መዋጮ ወደ ማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን እንዲመለስ የሚጠይቁትም ተመልሶ በእነርሱ ሥም በተከፈተ ሂሳብ እንዲቀመጥ ለማድረግ ብቻ ሳይሆን ይኸው ታስቦ በጡረታ አበላቸው ላይ እንዲጨመር ለማድረግ ወይም በሕጉ

መሠረት ይገባል የሚሉትን መብት ለማስከበር እንጅ ለሌላ ጉዳይ ለማመቻቸት አይደለም። የምናሳውቀው የማህበራዊ ዋስትና መብትም ሆነ ጥቅም የለም የሚሉ ከሆነ ደግሞ የጡረታ መዋጮው ቀደም ሲል በማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን በሥማቸው ተከፍቶ ወደክረው ሂሳብ እንዲመለስ የሚጠይቁበት ምክንያት አይኖርም። የጡረታ መዋጮም በቀጥታ ከማህበራዊ ዋስትና መብትና ጥቅም ጋራ ተያይዞ የሚታይ ነው። ተጠሪዎች ወደሊሴ ፲/ማርያም ትምህርት ቤት ተላልፏል የሚሉት የጡረታ መዋጮ ወደ ማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን እንዲመለስ ተደርጎ በሕጉ መሠረት የሚገባን የማህበራዊ ዋስትና መብትና ጥቅም አለ ካለ ከላይ በተጠቀሰው አዋጅ ቁጥር 38/88 አንቀጽ 5(8) መሠረት ለማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ጥያቄአቸውን አቅርበው ውሣኔ እንዲሰጥበት ማድረግ አለባቸው። ተጠሪዎች ትምህርት ሚኒስቴር ተቀጥረው ሲሰሩ በቆዩባቸው አመታት ተዋጥቷል የሚሉት የጡረታ መዋጮ እንዲተላለፍ ከተደረገበት የሊሴ ፲/ማርያም ትምህርት ቤት ወደማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ካገኘና እንዲመለስ መጠየቁ ብቻ በሕጉ ትርጉም የለውም። ወደ ሊሴ ፲/ማርያም ትምህርት ቤት ተላልፋል የተባለው የጡረታ መዋጮ እንዴት ይሆናል? በጡረታ አበል ሊታሰብላቸው ይገባል አይገባም የሚለውን ጥያቄ በሕጉ የመወሰነ ሥልጣን ያለው ራሱ የማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን እና በይግባኝ ደረጃ የሚያየው ይግባኝ ሰሚው ጉባዔ እንጅ ፍርድ ቤት አይደለም።

በሌላም በኩል የአሁኑ አመልካች በክርክሩ ላይ እንደገለፀው ይኼው ጉዳይ ቀደም ሲል ለማህበራዊ ዋስትና ባለሥልጣን ቀርቦ እስከ ይግባኝ ሰሚው ጉባዔ ደርሶ ታይቶ ውሣኔ ከተሰጠበት እንደገና የሚታይበት የሕግ አግባብ የለም። በሕጉ ይግባኝ ሰሚው ጉባዔ የሚሰጠው ውሣኔ የመጨረሻ በመሆኑ ያበቃለት ጉዳይ ይሆናል።

በአጠቃላይ በዚህ ጉዳይ ፍርድ ቤት በሥረ ነገሩ ላይ የመጻኘት ሥልጣን የሌለው መሆኑ ተረጋግጧል። በዚህ ረገድ የተሰጠው ውሣኔም መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል።

ው ሣ ኔ

1. ይህንን ጉዳይ በማስመልከት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በፍ/ይ/መ/ቁ.2384/ታህሣሥ 15 ቀን 1997 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔም ሆነ ክርክሩን በመጀመሪያ ያየው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የወሰነው በፍ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.348/1/ መሠረት ተሸሯል።

2. በክርክሩ ምክንያት የደረሰውን ወጪና ኪሣራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።

3. የውሣኔው ግልባጭ ይተላለፍ።

መዝገቡ ተዘግቷል። ይመለስ

የማይክብብ የአምስት ዳኞች ፌርማ አለበት።